

БЮЛЕТЕНЬ
УКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА
З ДОСЛІДЖЕННЯ
ВІСІМНАДЦЯТОГО
СТОЛІТТЯ

Випуск 1, 2023

BULLETIN
OF UKRAINIAN
SOCIETY FOR EIGHTEENTH-
CENTURY STUDIES

Issue 1, 2023

ЗМІСТ / CONTENTS

3	Statement by the Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies
4	Вітальне слово президента товариства / Greeting from the president of USECS
6	Керівництво / Executive committee
9	Статут товариства / Society's constitution
14	Члени товариства / Society's members
16	Проведені конференції / Past conferences
20	Нові публікації / Recent publications
24	Рецензії книжок / Book reviews
26	Анонси конференцій / Conference announcements

STATEMENT BY THE UKRAINIAN SOCIETY FOR EIGHTEENTH CENTURY STUDIES

On 24 February 2022, Russia's open and full-scale military aggression against the independent state of Ukraine started. Russian aircraft are destroying Ukrainian cities, towns, and villages. The enemy army continues to massacre Ukrainians and commit violence on Ukrainian lands. Thousands of children, women and men have been killed. Millions of refugees have fled their homes to save their lives, and hundreds of thousands of families have been split by the war.

In these difficult times, the Ukrainian scholarly community, together with the entire academic world, asks difficult questions and seeks answers to them. Why did the world fail to foresee the devastating consequences of chauvinistic ideology fueled by imperial sentiments and colonial narratives in today's Russian society? Why has the collective voice of Russia's academic community been silent, and few isolated voices of protest have been quickly drowning in complete silence without finding considerable support in intellectual circles? Russian scholars, who study society, history, literature, and language and whose professional activities include defense of human rights, tolerance, and respect for the historical and cultural values, failed to shape a public opinion in Russia that would have made it impossible to start this war.

The Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies condemns the silence of Russian academic community, which clearly shows the inability of scholars, researchers, and educators in this country to be a critical voice in society. Before Russia's war against Ukraine, members of the newly founded Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies were open to dialogue with Russian researchers and ready to discuss uneasy though joint pages in the histories of both countries. This is evidenced by the participation of Russian historians in the First international conference organized by the society and held at the Ukrainian Catholic University in June 2021. Russia's brutal attack, active support for the state's military policy, and the silent response of the scholars to the atrocities committed by the Russian army speak of Russian scholars' moral responsibility for their government's policies that have resulted in numerous war crimes and crimes against humanity.

The Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies declares a complete refusal to cooperate with representatives of the academic community of the Russian Federation. We call on the International Society for Eighteenth-Century Studies and national societies – ISECS members to show solidarity with Ukrainian scholars and consider further cooperation with the Russian Society for Eighteenth-Century Studies and ban its representatives from participating in international scholarly events and projects.

GREETING FROM THE PRESIDENT OF USECS

Dear colleagues,

For many years, Ukrainian humanities were on the margins of international scholarly developments. After the establishment of Soviet totalitarianism, they remained cut off from the latest approaches, methods, and paradigmatic changes that occurred in international scholarship. After the collapse of the USSR, this situation began to change. Over the past thirty years, Ukrainian historians and humanists have been gradually making up for lost time and integrating into the international academic community. One of the forms of such integration is the entry of Ukrainian researchers into international professional associations. This movement enables constant exchange of information and ideas with foreign colleagues and ensures the inclusion of Ukrainian scholars in the international academic space and developments taking place there.

The realization of the need for interaction and coordination of efforts of Ukrainian scholars within the framework of the study of a specific historical period – the 18th century – arose relatively long ago. More than ten years ago, the idea of establishing an association that would perform these functions was put forward. For various reasons, it was not implemented. Perhaps, we were simply not ready yet. However, in connection with the wider appropriation of cutting-edge methodological approaches by Ukrainian scholars, in particular the spread of interdisciplinary research, this problem has become relevant again. Moreover, there is an urgent need to introduce the international academic public to the innovative research on the eighteenth-century history conducted in Ukraine.

In view of such challenges, an initiative group came up with the idea of creating a professional association. On May 12, 2021, it held a founding meeting that established the Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies (USECS), elected an executive committee, and adopted a statute. Apart from myself, the committee includes Dr. Nataliia Voloshkova (vice president), Dr. Volodymyr Sklokin (secretary), Prof. Volodymyr Maslychuk (treasurer), and Oksana Poluliakh (representative of doctoral students).

The aim of USECS is to stimulate interest in the study of the culture and history of the eighteenth century in Ukraine and to encourage interdisciplinary research devoted to this period. The society also seeks to promote the integration of Ukrainian scholars into the international academic space and to introduce scholars from abroad to interdisciplinary research on the eighteenth century conducted in Ukraine.

In June 2021, the society held its first conference «Eighteenth-Century Studies: Ukrainian and Global Perspectives» in virtual format. The conference was organized by the Ukrainian Catholic University, as well as the Peter Jacyk Centre for Ukrainian Historical Research and the Wirth Institute for Austrian and Central European Studies, the University of Alberta. It was attended by 157 scholars, over a hundred of whom were from Ukraine and approximately 50 from 13 countries, including Canada, Poland, the U.S., the UK,

Germany, Italy, and Austria. The conference proved to be a meeting place for well-known scholars and their younger counterparts who study the eighteenth century, as well as an interdisciplinary platform for exchanging ideas in the fields of History, Literary Studies, Museology, and Music History. A number of the conference papers were published in the peer reviewed journals *Vivliofika* (Vol. 10, 2022) and *Ukrainian Historical Review* (Issue 1, 2022).

USECS has ambitious plans. First is its admittance to the International Society for Eighteenth-Century Studies (ISECS). The initial steps in this direction have already been taken. USECS has applied for membership and received the status of observer. The official entry is expected to take place at the ISECS Congress in Rome in July 2023. We also plan to launch an official website, and later to establish a journal, as well as to hold regular meetings, seminars, conferences, and other activities aimed at promoting research into the history and culture of the 18th century. The next USECS conference is scheduled for October 2023. You can follow events, announcements of future conferences, and other news of USECS on our Facebook page.

Scholars who are citizens of Ukraine, foreigners, and stateless persons who accept the Statute of the society, contribute to its activities, and pay membership fees may become members of USECS. To become a member of USECS, you must apply to the executive committee.

Dear colleagues, if you are humanists or social scientists (historians, literary scholars, philosophers, art historians, and sociologists) and your research interests focus on the history and culture of the 18th century, I invite you to join our community. I am sure that membership in USECS will facilitate your communication with like-minded people and partners both in Ukraine and abroad.

Welcome!

Yuriy Voloshyn, President of USECS

Інститут австрійських і центральноєвропейських студій ім. Вірта при Університеті Альберти. Конференція зібрала 157 науковців з усього світу. Серед них переважна більшість – понад 100 учасників і учасниць представляли Україну та близько 50 – зарубіжні країни: Канаду, Польщу, Сполучені Штати Америки, Сполучене Королівство, Німеччину, Італію, Австрію та ін. Конференція стала місцем зустрічі як добре знаних, так і молодих науковців, які досліджують вісімнадцяте століття, та плідним міждисциплінарним майданчиком для обміну ідеями в царині історії, літературознавства, філософії, мистецтвознавства, музейних студій та музикознавства. Низку доповідей, які були представлені на конференції, було опубліковано у вигляді статей у наукових журналах Вівліюфіка (Vol. 10, 2022) і Український історичний огляд (Вип. 1, 2022).

Товариство має амбітні плани на майбутнє. Перш за все це набуття членства у міжнародній організації – International Society for Eighteenth-Century Studies. Для цього вже зроблені перші кроки. Під час вищеназваної конференції, в якій брала участь президентка Міжнародного товариства з дослідження XVIII ст., професорка Лондонського університету Пенелопа Корфілд, були обговорені перспективи вступу Українського товариства до ISECS. Наше товариство вже подало заявку на членство і отримало статус спостерігача. Офіційне входження планується на конгресі в Римі цього року.

Крім цього, планується створення інтернет-сайту, а згодом і заснування часопису, а також проведення зустрічей, семінарів та конференцій (зокрема проведення наступної конференції товариства заплановано на жовтень 2023 року) та інших видів діяльності спрямованих на підтримку досліджень з XVIII ст. Слідкувати за подіями, анонсами майбутніх конференцій та іншими новинами товариства ви можете на Фейсбук-сторінці нашої спільноти.

Членами товариства можуть стати науковці, які є громадянами/громадянками України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, визнають Статут організації, сприяють її діяльності та сплачують членські внески.

Щоб стати членом нашого товариства, необхідно подати письмову заяву до правління організації.

Шановні колеги, якщо ви є фахівцями в гуманітарній сфері і соціальних науках (істориками, філологами, філософами, соціологами, мистецтвознавцями) і коло ваших наукових інтересів включає проблематику XVIII століття, запрошую долучатися до нашої спільноти. Впевнений, що членство в Українському товаристві з дослідження XVIII століття сприятиме вашій комунікації з однодумцями й партнерами як в Україні, так і поза її межами.

Ласкаво просимо!

*Юрій Волошин, президент
Українського товариства з дослідження
вісімнадцятого століття*

КЕРІВНИЦТВО / EXECUTIVE COMMITTEE

Згідно зі Статутом та рішенням установчих зборів Товариства 12 травня 2021р. обраний керівний склад:

Президент товариства:

Юрій Волошин – доктор історичних наук, професор кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Викладав у Національному університеті «Києво-Могилянська академія» та в Українському католицькому університеті. У 2006 році захистив докторську дисертацію на тему: *Розкольницькі слободи на території Північної Гетьманщини у XVIII ст.: історико-демографічний аналіз*. Наукові інтереси охоплюють історичну демографію, історичну антропологію й соціальну історію Гетьманщини XVIII ст. Він є автором книг *Розкольницькі слободи на території Північної Гетьманщини у XVIII ст.: історико-демографічний аспект* (Полтава, 2005); *Місто Полтава в Румянцевському описі Малоросії 1765-1769 рр.* (Київ, 2012); *Козаки і посполиті: Міська спільнота Полтави другої половини XVIII ст.* (Київ, 2016); *Козацька феміда: ґородське судочинство в Гетьманщині* (Київ, 2019) та низки статей в українських і зарубіжних виданнях. Член редакційної ради часопису «Український гуманітарний огляд» (2010-2013), альманаху «Соціум» та часопису «Przeszłość Demograficzna Polski». Член Наукової ради Національного фонду досліджень України (2018-2020). Учасник семінарів «Історія населення» (Population History Seminar) та проекту MOSAIC в інституті демографічних досліджень імені Макса Планка (м. Росток, Німеччина). Учасник дослідницьких і видавничих стипендій Американської ради наукових товариств (American Council of Learned Societies), Канадського інституту українських студій (КІУС), Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) в Америці та польського комітету UNESCO. Живе і працює в Полтаві.

Віце-президентка товариства:

Наталія Волошкова – кандидатка історичних наук, доцент кафедри англійських літератур університету Казимира Великого (Бидгощ, Республіка Польща). Працювала в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова. Авторка книги *Bluestockings and Travel Accounts: Reading, Writing and Collecting* (Cambridge University Press, 2021) та низки статей і розділів у колективних монографіях, опублікованих у видавництвах Oxford University Press, Routledge, Honore Champion. Входила до складу наглядової ради дослідницького проекту Манчестерського університету *Uncovering Mary Hamilton Papers* (2019-2022). Учасниця дослідницьких стипендій від британських університетів: Oxford Brookes University (2022-2024), Manchester University (2015). Коло наукових зацікавлень: подорожні нотатки британських мандрівників Україною та Кримом у XVIII - першій третині XIX століття, британські жінки-інтелектуалки та лондонські салони у XVIII столітті. З березня 2022 року живе і працює в Польщі.

Секретар Товариства:

Володимир Склокін – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Українського католицького університету. Автор книги *Російська імперія і Слобідська Україна у другій половині XVIII ст.: просвічений абсолютизм, імперська інтеграція, локальне суспільство* (Львів: Видавництво УКУ, 2019), співредактор збірок *Імперські ідентичності в українському суспільстві XVIII - першої третини XIX ст.* (2020) та *Eighteenth-Century Ukraine: New Perspectives on Social, Cultural, and Intellectual History* (2023).

Скарбник:

Володимир Маслійчук – доктор історичних наук, доцент кафедри історії Національного університету Києво-Могилянська академія. Викладав в Українському католицькому університеті. У 2001 р. захистив кандидатську дисертацію на тему *Козацька старшина слобідських полків друга половина XVII – перша третина XVIII ст.*, у 2019 р. – докторську дисертацію *Культурно-освітні ініціативи на Лівобережній та Слобідській Україні другої половини XVIII – поч. XIX ст.* Наукові інтереси: методологія, історія Церкви, соціальні трансформації. Автор книг *Козацька старшина слобідських*

полків другої половини XVII – першої третини XVIII ст. (Харків, 2003, 2009); *Дітозгубництво на Лівобережній і Слобідській Україні другої половини XVIII ст.* (Харків, 2008); *Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII – XIX ст.* (Харків, 2009); *Неповнолітні злочинці в Харківському намісництві 1780 – 1796 рр.* (Харків, 2012); *Іван Мазепа і Слобідська Україна* (Харків, 2014); *Здобутки та ілюзії: освітні ініціативи на Лівобережній і Слобідській Україні друга половина XVIII – поч. XIX ст.* (Харків, 2018); *У полоні прикордонь та наративів: дослідження з історії Слобідської України XVII – XIX ст.* (Харків, 2021). Учасник дослідницьких і видавничих стипендій Американської ради наукових товариств (American Council of Learned Societies), Канадського інституту українських студій (КИУС), Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) в Америці, Фонду Кьорбера (Körber Stiftung), Гарвардського університету та Інституту гуманітарних наук (Institut für die Wissenschaften vom Menschen), Наукового фонду досліджень України. Живе і працює в Києві.

Представниця від аспірантів:

Оксана Полулях – аспірантка кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська академія». Тема дисертації *Антитурецький дискурс в українському письменстві другої половини XVI – першої чверті XVIII ст. на тлі західної публіцистики.*

СТАТУТ ТОВАРИСТВА / SOCIETY'S CONSTITUTION

1. Загальні положення

- 1.1. Українське товариство з дослідження вісімнадцятого століття (надалі – Товариство) є добровільною громадською організацією вчених, які мають спільні наукові інтереси. Товариство поширює свою діяльність на територію України.
- 1.2. Повне найменування Товариства українською мовою: Громадська організація «Українське товариство з дослідження вісімнадцятого століття»
- 1.3. Скорочене найменування Товариства українською мовою: ГО «УТДВС»
- 1.4. Найменування Товариства англійською мовою: Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies
- 1.5. Скорочене найменування Товариства англійською мовою: USECS
- 1.6. Товариство здійснює свою діяльність згідно з Конституцією України, чинним законодавством та цим Статутом.
- 1.7. Товариство набуває статусу юридичної особи з моменту державної реєстрації згідно з чинним законодавством, може мати свою печатку, штампи і бланки зі своїм найменуванням та рахунки у банківських установах. Товариство може мати власну символіку (емблему, інший розпізнавальний знак, прапор), яка підлягає реєстрації у встановленому законодавством порядку.
- 1.8. Товариство є неприбутковою громадською організацією.
- 1.9. Адреса Товариства: п. Полтава.

2. Мета та напрями діяльності

- 2.1. Товариство ставить собі за мету стимулювати зацікавленість у дослідженні культури та історії XVIII століття в Україні, заохочувати міждисциплінарні дослідження, присвячені XVIII століттю, а також сприяти інтеграції українських науковців у міжнародний науковий простір та знайомити науковців з-поза України, які вивчають XVIII століття, з українськими дослідженнями у цій ділянці.
- 2.2. Товариство планує втілювати у життя вищезазначені цілі через стимулювання обміну інформацією між науковцями і науковими інституціями, що займаються дослідженнями XVIII століття, проведення регулярних зустрічей, семінарів і конференцій, публікацію книжок і часописів, створення інтернет-сайту, заснування стипендійних програм та здійснення інших видів діяльності.

3. Права та обов'язки Товариства

3.1. Для досягнення поставленої мети та виконання передбачених у Статуті завдань Товариство має право:

- мати в своїй структурі афілійовані товариства, чиї наукові інтереси співпадають з завданнями Товариства;
- брати участь у спілках та інших об'єднаннях, що створюються на добровільній основі та сприяють виконанню статутних завдань Товариства;
- виступати учасником цивільно-правових відносин, набувати майнові і немайнові права відповідно до законодавства;
- вносити пропозиції до органів влади та управління;
- засновувати засоби масової інформації, зокрема, наукові часописи та бюлетені;
- відкривати рахунки в установах банків;
- засновувати юридичні особи (підприємства, установи та організації тощо) для досягнення цілей, визначених цим Статутом;
- мати у власності майно відповідно до чинного законодавства;
- мати інші права та вживати інші заходи, що не суперечать чинному законодавству України;

3.2. Відповідно до чинного законодавства Товариство зобов'язане:

- забезпечувати виконання своїх статутних завдань;
- виконувати інші обов'язки, передбачені чинним законодавством України.

4. Членство в Товаристві

4.1. Членство є відкритим для всіх науковців, які поділяють цілі і політику Товариства, а також сплачують річні членські внески, встановлені Товариством. Несплата членських внесків протягом одного року і/або порушення норм академічної доброчесності можуть слугувати підставою для виключення з Товариства.

4.2. Члени Товариства обираються голосуванням на засіданні Правління Товариства на підставі письмової заяви і списку наукових праць. Обраною вважається особа, що здобула підтримку більшості членів Правління.

4.3. Товариство має право визначати категорії членства, розмір членських внесків і переваги, пов'язані з членством у Товаристві.

5. Органи управління Товариства

5.1. Найвищим органом Товариства є Загальні збори членів, що мають відбуватися принаймні раз на рік під час регулярних конференцій Товариства. Загальні збори затверджують Статут Товариства та вносять до нього зміни й доповнення, визначають основні форми та напрямки діяльності Товариства в межах, установлених цим Статутом, обирають Правління, контрольно-ревізійну комісію та затверджують фінансові звіти Товариства. Загальні збори вважаються повноваж-

ними за присутності не менше половини членів Товариства, за потреби вони можуть відбуватися в он-лайн форматі. Рішення на Загальних зборах приймаються шляхом відкритого голосування простою більшістю голосів присутніх.

- 5.2. Правління Товариства обирається Загальними зборами в складі: Президента, Віце-президента, Наукового секретаря, Скарбника та Представника від аспірантів. Обраними вважаються особи, які здобули підтримку більшості присутніх членів Товариства. Усі члени Правління обираються на чотири роки, з можливістю бути переобраним на ще один термін. Якщо у Правлінні з'являється вакансія через відставку або смерть у період між черговими Загальними зборами, Правління може тимчасово призначити нового члена без погодження Загальними зборами.
- 5.3. Правління має збиратись регулярно для того, щоб займатись поточними справами Товариства і визначати напрямки його діяльності у спосіб, що відповідає цілям Товариства. Правління використовує кошти Товариства з наступним звітом на Загальних зборах; укладає угоди з державними, кооперативними та приватними установами; затверджує плани діяльності Товариства. Засідання Правління проводяться в оф-лайн чи он-лайн форматі не рідше, ніж два рази на рік. Ухвали приймаються більшістю голосів присутніх. Засідання Правління вважаються повноважними в разі присутності не менш, ніж трьох його членів.
- 5.4. Президент головує на засіданнях Правління і Загальних зборів, займається пошуком коштів для потреб Товариства і опікується поточним функціонуванням Товариства. Він або вона має право підпису на всіх фінансових документах Товариства, а також на офіційних і ділових паперах, звітує на загальних зборах про діяльність Товариства. Президент представляє Товариство у стосунках з іншими товариствами і організаціями.
- 5.5. Віце-президент має права заступника Президента і відповідає за організаційну діяльність Товариства, пошук та використання коштів. Він або вона має право підпису на фінансових, офіційних та ділових паперах за відсутності Президента або на його або її доручення. Віце-президент скликає організаційний комітет конференцій Товариства і головує на його засіданнях. Він/вона виконує свої обов'язки у співпраці як з Президентом, так і з Науковим секретарем і Скарбником.
- 5.6. Президент або Віце-президент мають стати делегатом або призначити делегата від Товариства до Міжнародного товариства з дослідження вісімнадцятого століття (International Society for Eighteenth-Century Studies, ISECS). Цей делегат має брати участь в конгресах і зустрічах ISECS і надати звіт для Правління про всі питання, пов'язані з взаємодією між двома товариствами.
- 5.7. Науковий секретар має опікуватись справами, що стосуються членства в Товаристві; веденням діловодства Товариства, листуванням з іншими організаціями і науковими товариствами, зокрема, з ISECS; адмініструванням і регулярним оновленням інтернет-сайту Товариства.
- 5.8. Скарбник відповідає за фінансові справи, пов'язані з поточним функціонуванням Товариства, включно з отриманням членських внесків, адмініструванням ґрантів

на подорожі, стипендій і призів, а також зі сплатою Товариством внесків за членство в національних і міжнародних товариствах і асоціаціях.

- 5.9. Представник від аспірантів відповідає за комунікацію з аспірантами-членами Товариства.
- 5.10. У перервах між зустрічами Правління, поточні справи можуть вирішуватись Президентом, Віце-президентом або Науковим секретарем і Скарбником у консультації з іншими членами Правління.
- 5.11. Контрольно-ревізійна комісія обирається Загальними зборами у складі двох осіб терміном на чотири роки. Контрольно-ревізійна комісія має перевіряти щорічні фінансові звіти Правління і звітувати про свою діяльність на Загальних зборах.

6. Порядок внесення змін до Статуту

- 6.1. Порядок внесення змін до Статуту визначається Статутом та чинним законодавством України.
- 6.2. Зміни до статуту можуть бути запропоновані будь-яким членом Товариства не пізніше ніж за місяць до проведення Загальних зборів. Пропозиції змін мають бути обговорені Правлінням і запропоновані для ознайомлення та розгляду членам Товариства не пізніше ніж за два тижні до Загальних зборів. Зміни до цього Статуту можуть бути внесені двома третинами голосів членів Товариства під час Загальних зборів.

7. Припинення діяльності Товариства

- 7.1. Товариство припиняє свою діяльність ухвалою Загальних зборів згідно з вимогами цього Статуту.
- 7.2. Товариство може бути ліквідоване за рішенням суду в порядку, визначеному чинним законодавством.
- 7.3. Порядок ліквідації та розподіл майна Товариства визначаються в порядку, передбаченому відповідними статтями Цивільного Кодексу України.

8. Членство в Товаристві

Членство є відкритим для всіх науковців, які поділяють цілі і політику Товариства, а також сплачують річні членські внески, встановлені Товариством. Члени Товариства обираються голосуванням на засіданні Правління Товариства на підставі письмової заяви і списку наукових праць. Обраною вважається особа, що здобула підтримку більшості членів Правління.

Як приєднатися до товариства

Для подання на членство у Товаристві, необхідно написати заяву відповідно до зразка. До заяви додається список публікацій і, за бажанням, коротке резюме (Curriculum vitae).

Президенту Українського товариства
з дослідження вісімнадцятого століття

Від _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Заява

Прошу прийняти мене в члени Громадської організації «Українське товариство з дослідження XVIII ст.».

Зі Статутом організації ознайомлений/на. З метою і напрямами діяльності погоджуюсь, визнаю Статут, а також намагатимуся належним чином виконувати свої обов'язки та не вчиняти дій, або бездіяльності, що суперечать напрямам діяльності організації.

« » _____ р.

Підпис

ЧЛЕНИ ТОВАРИСТВА / SOCIETY'S MEMBERS

На Установчих зборах 12 травня 2021 р. засновниками і автоматично членами Товариства стали:

Іван Альмес (Український католицький університет)

Юрій Волошин (Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Короленка)

Наталія Волошкова (Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова)

Богдан Городницький (Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Короленка)

Тетяна Григор'єва (Національний університет Києво-Могилянська академія)

Катерина Дуса (Національний університет Києво-Могилянська академія)

Світлана Дудка (Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Короленка)

Ярослав Затилюк (Інститут історії України НАНУ)

Оксана Коваленко (Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Короленка)

Тетяна Кузик (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАНУ)

Володимир Маслійчук (Національний університет Києво-Могилянська академія)

Оксана Полулях (Національний університет Києво-Могилянська академія)

Людмила Посохова (Харківський національний університет ім. В. Каразіна)

Світлана Потапенко (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського)

Оксана Прокоп'юк (Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник)

Ігор Сердюк (Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Короленка)

Микола Симчич (Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАНУ)

Володимир Склокін (Український католицький університет)

Олексій Сокирко (Київський національний університет ім. Т. Шевченка)

Максим Яременко (Національний університет Києво-Могилянська академія)

В період з червня 2021 по березень 2023р. членами Товариства стали:

Вадим Ададуrow (Український католицький університет)

Андрій Бовгиря (Інститут історії України НАНУ)

Мар'яна Долинська (Український католицький університет)

Олег Друздєв (Центр військового капеланства ЛА УГКЦ)

Олег Журба (Дніпровський національний університет ім. О.Гончара)

Юрій Зазуляк (Український католицький університет)

Олексій Кінащук (Запорізький національний університет)

Ігор Кривошея (Уманський державний педагогічний університет ім. П.Тичини)

Ірина Кривошея (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Анатолій Кушнір (Інститут географії НАНУ)

Мар'яна Левицька (Інститут народознавства НАНУ)

Тетяна Литвинова (Дніпровський національний університет ім. О.Гончара)

Назарій Лоштин (Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника)

Станіслав Могильний (Університет Бонн, Німеччина)

Валентин Ребенок (Чернігівський історичний музей ім. В. Тарнавського)

Сергій Сєряков (Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди)

Наталія Сінкевич (Ludwig-Maximillians Universitat)

Валентина Соболь (Варшавський університет, Республіка Польща)

Юрій Стецик (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка)

Ольга Ткачук (Національний інститут ім. Осолінських, Вроцлав, Республіка Польща)

Ганна Філіпова (Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник)

Олександр Ходаківський (Національний університет Києво-Могилянська академія)

Валентина Шандра (Інститут історії України НАНУ)

ПРОВЕДЕНІ КОНФЕРЕНЦІЇ / PAST CONFERENCES

Unexpected Eighteenth Century: Report on the First Conference of the Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies

Несподіване XVIII століття: підсумки Першої конференції Українського товариства з дослідження вісімнадцятого століття

On 23–25 June 2021 the Ukrainian Catholic University (Lviv) hosted the first conference of the Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies “**The Eighteenth Century: Ukrainian and Global Perspectives**” in virtual format. The conference was co-organized by the Peter Jacyk Centre for Ukrainian Historical Research and the Wirth Institute for Austrian and Central European Studies, the University of Alberta. It was attended by 157 scholars, over a hundred of whom were from Ukraine and approximately 50 from 13 countries, including Canada, Poland, the U.S., the UK, Germany, Italy, and Austria. The Ukrainian participants represented universities, institutes of the Academy of Sciences of Ukraine, and museums based in Kyiv, Lviv, Dnipro, Poltava, Zaporizhia, Berdiansk, Uman, Odesa, and other cities. The conference proved to be a meeting place for well-known scholars and their younger counterparts who study the eighteenth century, as well as an interdisciplinary platform for exchanging ideas in the fields of History, Literary Studies, Museology, and Music History. The organizing committee was comprised of Prof. Frank Sysyn (CIUS), Dr. Volodymyr Sklokin (UCU), Prof. Maksym Yaremenko (NaUKMA), and Dr. Natalia Voloshkova (Mykhailo Drahomanov National Pedagogical University). The official languages of the conference were Ukrainian and English.

The packed conference program included the General Meeting of the Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies; the general opening; two keynote lectures; a plenary session; forty-one panels; and the closing ceremony. The conference participants were welcomed by Dr. Volodymyr Sklokin on behalf of the UCU; Prof. Frank Sysyn, member of the organizing committee; Prof. Yuriy Voloshyn, President of the Ukrainian Society for Eighteenth-Century Studies; and Prof. Penelope Corfield, President of the International Society for Eighteenth-Century Studies. Professor Sysyn thanked the Stephen and Olga Pawliuk Endowment Fund (CIUS, University of Alberta) for its financial assistance in organizing the conference.

The first day of the conference featured a lecture by Prof. Corfield, the distinguished researcher of eighteenth-century English social history, on the practices and significance of the handshake in eighteenth-century Britain and methods and approaches to its study. The plenary session featured papers delivered by Prof. Richard Butterwick (University College London), Prof. Larry Wolff (New York University), and Dr. Volodymyr Sklokin (UCU). The speakers shared their work on the history of Right-Bank Ukraine in the late eighteenth century and Galicia during the reigns of Maria Theresa and Joseph II, as well as their analysis of changes and the contemporary state of eighteenth-century studies in Ukrainian historical scholarship. The first day of the conference also featured two Ukrainian-language

and two English-language panels that thematically continued the discussion about the “long” eighteenth century in Ukraine. Nearly all the events that took place on the first day were streamed on the Ukrainian Catholic University’s YouTube channel and were accessible to a wide audience.

The second day of the conference featured sixteen panels, including two roundtables. Three thematic sections were conducted in English, three in both Ukrainian and English, with the rest in Ukrainian. The conference participants were particularly interested in the panel devoted to a discussion of the new monograph published by Prof. Andreas Kappeler (University of Vienna), on the evolution of Ukraine’s image in the Western imagination throughout the Early Modern period. The day ended with the paper “My Encounter with Early Modern Ukraine” delivered by Prof. Zenon Kohut (University of Alberta). This well-known Canadian specialist in Ukrainian history shared his experience of studying the history of Ukraine, as well as his vision of the priority directions of research on the “long” eighteenth century. Professor Kohut’s paper, the discussion of Prof. Kappeler’s monograph, as well as the panel “Quality of Life in Left-Bank Ukraine in the Second Half of the Eighteenth–Early Nineteenth Centuries,” were streamed on the UCU’s YouTube channel and thus accessible to a wide audience.

The third day of the conference featured 21 panels, including 4 conducted in English and 4 in both English and Ukrainian. The section devoted to the Ukrainian religious heritage sparked great interest and a lively discussion, as did the panel on the history of the Ukrainian lands in the Habsburg Empire (moderated by Prof. Joseph Patrouch), during which researchers from Ukraine, Austria, Germany, and Slovakia discussed their work.

In their closing remarks at the end of the conference Prof. Corfield and other speakers noted the high level of the scholarly forum and the broad selection of topics and discussed the prospect of the Ukrainian Society’s joining the International Society for Eighteenth-Century Studies in 2023. The speakers also expressed the desire for the Society to continue its fruitful work in various directions, emphasizing the need to hold regular conferences as important platforms for presenting and discussing the latest research, exchanging new information, familiarizing Ukrainian scholars with the work being done by their foreign colleagues and promoting their own discoveries, as well as networking.

Конференція у Супраслі

24-26 вересня 2021р. у м. Супрасль (Польща) відбулася міжнародна наукова конференція «Супрасльський монастир та еліти Речі Посполитої», присвячена світлій пам’яті професора УКУ Ігоря Скочиліяса. Під час наукового заходу дослідники з УКУ презентували допрацьований том «Замойський провінційний собор Руської Унійної

Церкви 1720 року» видавничої серії «Київське християнство», який став останнім масштабним дослідженням професора Скочилися.

Конференцію з ініціативи бурмістра міста Супрасля д-ра Радослава Добровольського співорганізували Міський уряд у Супраслі, Центр релігійної культури імені Ігоря Скочилися УКУ, Товариство «Collegium Suprasliense» та Центр культури і рекреації у Супраслі. До слова, зараз триває проєкт «Спільна історія – таке ж майбутнє. Супрасль-Синковичі-Львів» у межах програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна (Cross-border Cooperation Programme Poland-Belarus-Ukraine 2014-2020), що співфінансується з коштів європейських фондів (funded by the European Union). Результатом проєкту стане публікація 4 мовами (українською, англійською, польською та білоруською) 3 томів дослідження Супрасльської кантики кінця XVII століття – пам'ятка василіянської церковної музики.

Передувало конференції урочисте відкриття Міської публічної бібліотеки Супрасля за участі отця-ректора УКУ Богдана Праха, який для нової бібліотеки подарував усі 22 томи видавничої серії УКУ «Київське християнство». Під час конференції відбулося три сесії за участі 19 дослідників з України, Польщі, Білорусі та Сербії. На закінчення учасники міжнародної наукової конференції посадили дуб у Саксонському парку Супрасля на честь професора Ігоря Скочилися. Також помолилися заупокійну Літургію і Парастас, які очолив отець-ректор Богдан Прах у костелі Пресвятої Богородиці Королеви Польщі.

Відеозаписи усіх виступів учасників конференції можна переглянути на youtube-каналі *Telewizja Sokółka*.

Іван Альмес

Конференція у Римі

9-10 листопада 2021 р. у Папському східному інституті в Римі відбулася міжнародна наукова конференція до 300-ліття Замойського провінційного собору «Кодифікуючи традицію: Замойський собор Київської митрополії (канонічні джерела, унійне богослов'я та культурно-релігійна програма)». Участь в обговореннях взяли дослідники з України, Австрії, Італії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Росії, США та Угорщини. Організаторами події стали Український католицький університет (зокрема Центр релігійної культури імені Ігоря Скочилися), Папський східний інститут та Католицький університет Америки. Захід відбувся за підтримки Фондації Омеляна та Тетяни Антоновичів, а також програми «Київське християнство» й Наукового фонду УКУ. Натхненником конференції був світлої пам'яті професор УКУ Ігор Скочилися, проте науковий захід відбувся уже без його участі.

Під час конференції відбулося три засідання:

1. «Предтеча Замойського собору: Київська митрополія у Речі Посполитій в епоху конфесіоналізації (культура, релігія і суспільство)»;
2. «Реформи у східних католицьких церквах та канонічне право Замойського собору: історія та сучасність»;
3. «Постанови Замойського собору: Літургія, святі таїнства, догматика та душпастирство».

Крім того було презентовано першу книгу дослідження «Замойський провінційний собор Руської Унійної Церкви 1720 року», що вийшла у Видавництві Українського католицького університету. Видання стало одним з останніх масштабних досліджень професора Ігоря Скочиляса. Презентували перший том: декан Гуманітарного факультету УКУ д-р Андрій Ясіновський, д-ка Ірина Скочиляс, одна із упорядниць видання, д-р Іван Альмес, старший викладач кафедри історії та директор Центру релігійної культури імені Ігоря Скочиляса, д-р Тарас Шманько, завідувач кафедри літургійних наук Філософсько-богословського факультету УКУ.

Відеозаписи усіх доповідей та виступів під час дискусій можна переглянути на youtube-каналі Живого ТБ.

Матеріали конференції планується опублікувати окремим збірником у видавничій серії «Київське християнство».

Іван Альмес

НОВІ ПУБЛІКАЦІЇ / RECENT PUBLICATIONS

Eighteenth-Century Ukraine: New Perspectives on Social, Cultural, and Intellectual History, ed. by Zenon E. Kohut, Volodymyr Sklokin, Frank E. Sysyn, with Larysa Bilous. Montreal & Kingston: McGill-Queen's University Press and CIUS Press, 2023, 672 p.

The Cossack revolution of 1648 redrew the map of Eastern Europe and established a new social and political order that endured until the early nineteenth century, with the full integration of Ukraine into imperial states. It was an era when Ukrainian Cossack statehood was established, when a country called Ukraine appeared for the first time on European maps, and new, diverse identities emerged.

Eighteenth-Century Ukraine provides an innovative reassessment of this crucial period in Ukrainian history and reflects recent developments in the study of eighteenth-century Ukrainian history. Written by a team of primarily Ukrainian historians, the volume covers a wide range of topics: social history, demographics, history of medicine, religious culture, education, symbolic geography, the transformation of collective identities, and political and historical thought. Special attention is paid to Ukrainian-Russian relations in the context of eighteenth-century Russian imperial unification.

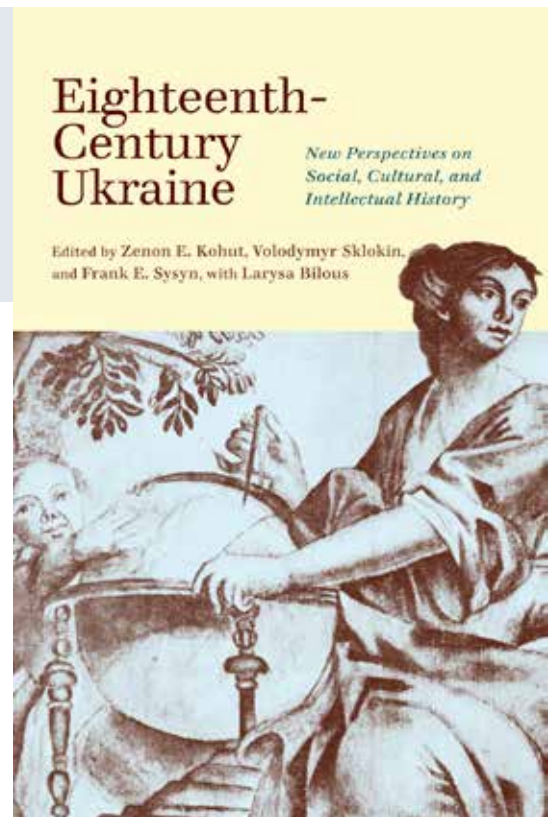
Eighteenth-Century Ukraine is the most comprehensive guide to new visions of early-modern Ukrainian history.

This extensive over 650-page hardcover volume was co-published by McGill-Queen's University Press and the Canadian Institute of Ukrainian Studies Press. It contains the following articles:

Introduction by Zenon E. Kohut, Volodymyr Sklokin, and Frank E. Sysyn

Part One: Cossack Autonomies and Their Demise

1. *Ukraine on Seventeenth- And Eighteenth-Century Maps: From the "Wild Field" to the "Country of the Cossacks"* by Kyrylo Halushko
2. *In Search of "Ukraine" in the Russian Empire (End of Eighteenth and Early Nineteenth Centuries)* by Volodymyr Kravchenko
3. *From the "Russian Jerusalem" to the "Slavic Pompeii"* by Oleksii Tolochko
4. *Catherine II, Evdokim Shcherbinin, and the Abolition of Sloboda Ukraine's Autonomy* by Volodymyr Sklokin

5. *"A Plague on Your Borders": Disease Control and Administrative Reforms in Late Eighteenth-Century Ukraine* by Oksana Mykhed
6. *Formation of the Imperial Russia Bureaucratic Class in Steppe Ukraine in the Late Eighteenth Century* by Oleksandr Pankieiev
7. *Identities of Little Russian Society through the Prism of Napoleon's Russian Campaign* by Vadym Adadurov

Part Two: Society, Economy, and Demographics

8. *Colonel of the Zaporozhian Host: The Right to Free Elections in Light of Cossack Traditions, Prescribed Regulations, and Political Realities* by Viktor Horobets'
9. *Military Reforms during the Hetmancy of Kyrylo Rozumovs'kyi, 1750–64* by Oleksii Sokyrko
10. *"For Deliveries to Tsargrad and Other Neighboring States" (Kyiv Reiters in the Eighteenth Century)* by Vadym Nazarenko
11. *The Cossack Starshyna of Sloboda Ukraine in the Seventeenth–Eighteenth Centuries: The "Family Clan" and Attainment of Social Status* by Volodymyr Masliychuk
12. *Regimental Cities of the Hetmanate in the Second Half of the Eighteenth Century: Governance, Economy, Demography* by Ihor Serdiuk
13. *Population Distribution of the City of Poltava in the Second Half of the Eighteenth Century by Age, Sex, and Marital Status* by Iurii Voloshyn

Part Three: Church, Culture, and Education

14. *The Challenges of Unification and Disciplining Facing the Kyiv Orthodox Metropolitanate in the Eighteenth Century: The Case of Book Publishing* by Maksym Iaremenko
15. *The Uniate Church in Right-Bank Ukraine in the First Half of the Eighteenth Century: Paradoxes of Regional Adaptation* by Ihor Skochylias
16. *The Teaching of Philosophy at the Kyiv-Mohyla Academy at the End of the Seventeenth to Eighteenth Century* by Mykola Symchych
17. *Orthodox Colleges in the Russian Empire (Second Half of the Eighteenth to the Beginning of the Nineteenth Century): Between Traditions and Innovations* by Liudmyla Posokhova

Part Four: Political and Historical Thought

18. *"Rulers of the Fatherland": The Hetmanate's Cossack and Church Elite's Concepts of the Nature, Representation, and Obligations of Authority (Up to the Beginning of the Eighteenth Century)* by Natalia Iakovenko
19. *Fatherland in Early Eighteenth-Century Ukrainian Political Culture* by Frank E. Sysyn
20. *The Development of a Little Russian Identity and Ukrainian Nation-Building* by Zenon E. Kohut
21. *Constitutio Medievalis: The Politics of Language and the Language of Politics in the 1710 Constitution* by Gary Marker

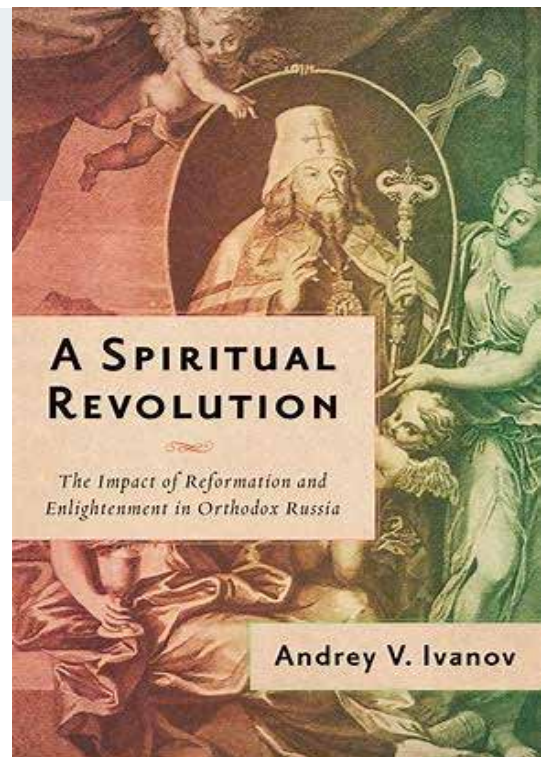
22. *"In the Name of the Beloved Fatherland": The Loyalty and Treason of Ivan Mazepa* by Serhii Plokyh

23. *Cossack Historiography: A Vision of the Past and the Construction of Identities in the Hetmanate in the Seventeenth and Eighteenth Centuries* by Andrii Bovgyria

РЕЦЕНЗІЇ КНИЖОК / BOOK REVIEWS

Andrey V. Ivanov. A Spiritual Revolution: The Impact of Reformation and Enlightenment in Orthodox Russia. Madison: The University of Wisconsin Press, 2020, 353 p.

Монографія Андрія Іванова, професора історії в Університеті Вісконсіна-Платтевілля, є вдалою спробою системного аналізу західних впливів на еволюцію православної церкви в Російській імперії протягом «довгого» XVIII століття. Іванов стверджує, що західний вплив на російське православ'я традиційно недооцінювався як в історіографії, так і в популярній свідомості. Натомість, у XVIII ст. він був визначальним і призвів не лише до радикальних змін у церкві, але й спровокував своєрідну «духовну революцію», яку можна порівняти з впливом Реформації на західну церкву у XVI ст.

В центрі уваги автора вплив німецького протестантизму і раннього Просвітництва на церковні реформи в Російській імперії 1720-х – 1750-х рр. Тут головна увага приділена Феофану Прокоповичу і його українським послідовникам, які реформували церковну організацію (заміна патріархії Синодом), а також православну гомілетику, сотеріологію й есхатологію згідно з німецькими протестантськими зразками. Інтелектуальна історія полеміки між Прокоповичем, з одного боку, і Стефаном Яворським та старшим поколінням українських єпископів, прихильних до католицизму, становить одну з найцікавіших і найцінніших частин книги.

Іванов демонструє, що перемога Прокоповича і його союзників підготувала ґрунт для утвердження в імперській православній церкві релігійного Просвітництва протягом останньої третини XVIII– початку XIX ст., яке черпало інспірацію вже не лише з Німеччини, але й з Франції та Британії. У цій частині книги головними героями є переважно єпископи-вихідці з внутрішніх російських губерній, як-от Платон Левшин чи Филарет Дроздов. Втім, політична реакція 1820-1830-х рр. стала важливим вододілом і в церковному житті – західні впливи, які починають трактуватись як ворожі, поступово витісняє повернення до нібито автентичної візантійської традиції.

«Духовна революція» не лише переконливо і доступно змальовує вплив західного протестантизму й Просвітництва на російське православ'я, але й показує як під впливом реформ українських єпископів першої половини XVIII ст. російська Православна церква перетворюється на церкву імперську, що стає важливим агентом інституційних та соціальних змін у нопопосталій Російській імперії.

Володимир Склокін

Бовгіря Андрій. Слово і діло. Політичні злочини та політичний розшук в Гетьманщині XVIII ст. Київ: Кліо, 2022, 256 с.

Книжка Андрія Бовгірі, слід визнати, одне із найяскравіших і очікуваних книжкових явищ цього року. Автор має визначних попередників, наприклад, дуже захопливі белетристичні нариси Миколи Горбаня. Та пропозиція дослідника інакша. Діяльність Таємної канцелярії і особливо українські зрізи будуть дуже вагомими для окреслення імперської політики, незрідка досить суперечливої, але ж напевно репресивної. Автора цікавить передусім ставлення до образ маєстатності, тобто про «сприйняття особи монарха, інституту держави та пов'язаних з ними атрибутів. У народній уяві вони позбавляються значної частини ореолу сакральності» (с. 227).

Праця по суті складається з чотирьох розділів, вступу та післямови. Розділи структуровані, але з низкою питань. Перший розділ контекстуальний, про образу влади/монархії у Європі від часів античності і до XVIII ст., про судочинство щодо глуму над маєстатністю у Великому князівстві Литовському та Речі Посполитій і про становлення політичного розшуку у Московській державі/Російській імперії. У той же час – другий розділ про «Lèse Majesté в Гетьманщині» доволі збірний від непорозумінь щодо слова імператор, до зневаги «імені» чи «портрета», висловлених чуток про життя у столиці і досить вагомий перехід на розуміння іноетнічності (іншого як щодо росіян, так й імперської влади), самозванство, справу Павла Полуботка. Це розрізнені періоди і різний рівень політичних справ, будь який із даних сюжетів може перерости у окреме дослідження.

Особлива увага у Автора зосереджена на переслідуванні і карі мазепинців. Вчинок гетьмана Мазепи і його прихильників 1708 р., наявність політичної еміграції та виявлення симпатиків гетьмана імперською владою дійсно вочевидь є наріжним каменем для характеристики репресій і картиною побутування політичних комунікацій незалежно від статусності в соціумі.

Процедура політичного розшуку/слідства та засоби покарань, включно з «портретами донощиків» - тематика останнього розділу. Книжка споряджена кількома графіками (малюнками), містить список літератури та іменним і географічним покажчиками.

Передусім дані зображення є «імперськими», що зумовлює вид джерел, ми бачимо документ репресивних органів і питома не маємо голосу жертви поза тим. Є ще одне методологічне зауваження, цей час у європейській практиці початок зміни форм контролю – від тілесних до моральних покарань, однак новопостала імперія видаєть-

ся схильною до тілесності, поза увагою дослідника залишилася Церква, форми покут та напучувань, церковна опозиційність та різкі висловлювання. Однак дані специфічні зауваження лише певним чином збільшують і важливість цієї роботи як один із кроків до поширення досліджень про природу та символічність влади та її певну десекуляризацію на даному просторі.

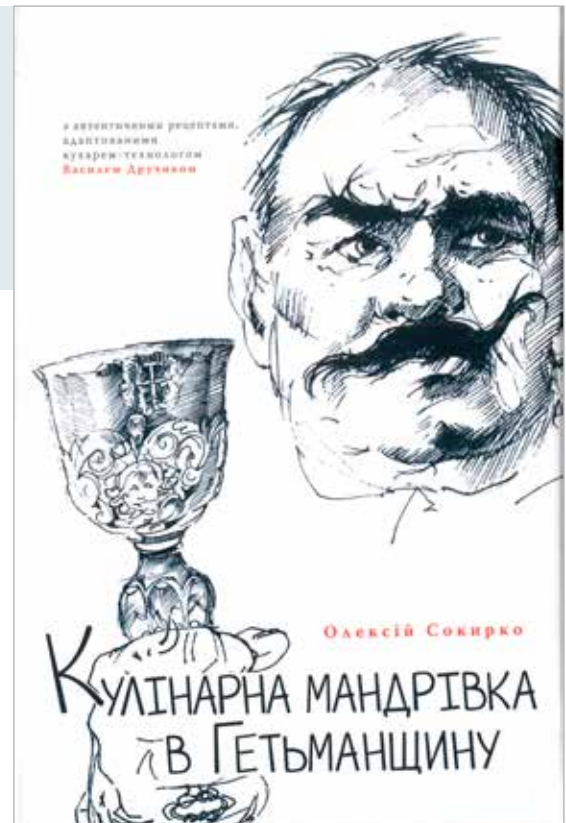
Володимир Маслійчук

Сокирко Олексій. Кулінарна мандрівка в Гетьманщину. Секрети й таємниці староукраїнської кухні середини XVII – XVIII століть. 3 автентичними рецептами, адаптованими кухарем-технологом Василем Дручком. Київ: Темпора, 2021. 272 с.

Історія кухні та їжі будуть напевно одними із найзапотребованіших і найпопулярніших з точки зору масового інтересу тем. Гарно ілюстрована і ошатно видана книжка Олексія Сокирка напевно і має викликати жвавий інтерес до старого куховарства та й показати повсякденний світ старої Гетьманщини.

Книжка складається зі вступу, п'яти розділів: «За гетьманським столом, або про високу кухню», «Козацький хліб», «У митрополичій поварні та монастирській трапезній», «Міщанська гостина», «Усі шляхи ведуть у шинок», післямови, невеликого глосарію та означення староукраїнських мір ваги, невеликого списку джерел і літератури. Кожен розділ закінчується кількома рецептами, взятими зі щоденника Якова Марковича, рецептурників XVIII ст., пізніших етнографічних записів.

Історик питома тяжіє до висвітлення соціальної складової «гастрономічного стандарту» уже у вступі розділяючи його на «високий» та «посполитий» варіанти. Та для «високого» варіанту – бенкет, це спосіб зібратися, клієнти, родинної та соціальної солідарності. Хоча нова доба і принесе «не кількість чи дороговизну приготування страв, а їхній смак» (с.81). Хліб козацький – у даному разі вислів алегоричний це те, що їли козаки, власне, як війна змінює харчовий раціон. Досить яскраво описано їжу та питво київського кліру (вищого церковного керівництва та ченців) між розкошами та аскезою, але розкошів виявиться більше, що провокувало навіть глузливі вірші. Найнасиченіший за первинними джерелами та підходами є розділ про харчування київських міщан. Київ був найбільшим містом простору, з потужним незалежним від гетьмана міщанським самоврядуванням та цеховим устроєм ремісництва, саме на

бенкетування цеховиків і звернено основну увагу. Урешті, розділ про шинки може перерости у велику монографію, і шинок постає не тільки як місце харчування, але як і місце лихварства, проституції, розбою, власне, як вагома економічна одиниця, шинки, визнаймо, часто основна форма прибутків монастирського господарства.

Книжка Олексія Сокирка – певною мірою новаторська і оригінальна. Хоча сам Автор і визнає, що «книжка не має вичерпних відповідей» (с.27) Однак з перших сторінок постає образ ситої та плодючої країни, співмірний з бароковим переживанням Лазаря Барановича: «Ой уп'юсь, бо твоя хата лагоминами багата». Чи дійсно цей образ відповідний на землях, де низи населення потерпали від голоду 1648 – 1651, 1661, 1698 – 1698, 1748 – 49 рр., та шерегом голодних років у 80-ті рр. XVIII ст.? Питання, власне, що постає, не як урізноманітнити учту ситого, а як нагодувати голодного, де не використовуючи набір заморських спецій та морських делікатесів, але лише те, що є «під рукою» до появи на цих теренах соняшника, кукурудзи, помідорів, картоплі та перцю...

Світлана Потапенко. «Замість себе вірю в суді бути...»: Адвокати на Слобожанщині у XVIII століття. Київ: КВІЦ, 2021, 416 с.

Нова книжка Світлани Потапенко присвячена історії права і судочинства у Слобідській Україні XVII-XVIII ст. – темі, що довгий час залишалась на периферії дослідницької уваги.

Книжка складається з кількох, тематично пов'язаних між собою, нарисів. На початку йде Вступ, де формулюються завдання і головні дослідницькі питання, а також коротко накреслюється історія адвокатури від античних часів до сьогодення. Далі

авторка розглядає історіографію та джерельну базу дослідження. Наступний нарис, присвячений судочинству у Слобідській Україні у другій половині XVII-XVIII ст., є одним з центральних у книжці. Тут, на матеріалах судових справ, простежується еволюція судової системи в регіоні, а також підкреслюються елементи тяглості між козацьким та імперським періодами, як-от використання Соборного Уложення та російських законів, а також домінування змагального процесу. Далі більш детально розглядається специфіка судового процесу і пропонується просопографічний аналіз адвокатів та їхніх клієнтів. У двох наступних нарисах розглядається діяльність адвокатів у цивільно-правових і кримінальних процесах. Натомість в останньому есеї йдеться

про девіації – випадки порушення адвокатами своїх зобов'язань та норм професійної поведінки.

Монографічна частина книжки доповнена археографічною публікацією п'яти судових справ з Центрального державного історичного архіву у Києві, що хронологічно охоплюють 1726-1804 рр. Ці справи ілюструють технічний бік діяльності адвокатів у регіоні в козацький та імперський періоди – від оформлення довіреностей на представництво інтересів клієнта у суді до дебатів між адвокатами під час судового засідання. Поза історією права, публікація цих документів проливає світло також на соціальну і політичну історію регіону, зокрема, на суперечки за землю між різними соціальними групами в контексті Генерального межування кінця 1760-х – 1770-х рр., на масову втечу підданих селян з регіону після остаточного скасування права вільного переходу у 1783 р., а також на спротив слобідського населення скасуванню козацької служби і впровадженню подушного податку.

Очевидною перевагою дослідження є поєднання в одній роботі козацького та імперського періоду. Світлана Потапенко демонструє як феномен адвокатури, який, імовірно, зароджується в Слобідській Україні на початку XVIII ст. (перша зафіксована авторкою згадка про адвокатів – 1726 р.), без особливих змін триває в регіоні до перших десятиріч XIX ст. Впроваджуючи нові джерела та інтерпретації, монографія Світлани Потапенко заповнює істотну історіографічну прогалину та робить важливий внесок до історії права і судочинства в ранньомодерній Слобідській Україні.

Володимир Склокін

Розчаклування недуги. Локальна традиція, «старі хвороби» та «нова» медицина в Україні XVIII-XIX ст. / Колективна монографія за ред. В. Маслійчука та І. Сердюка. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2021. 352 с., 37 іл.

Дослідження з історії медицини з'являються в Україні не часто. Тому поява колективної монографії присвяченої цій проблемі є неабиякою історіографічною подією. Її упорядники – Володимир Маслійчук та Ігор Сердюк, зуміли зібрати для реалізації своєї ідеї досить професійний авторський колектив. Крім самих упорядників, до нього увійшли такі відомі українські історики й фахівці з цього періоду, як Валентина Шандра, Оксана Карліна та Олексій Сокирко, а також молоді й перспективні науковці – Ганна Клименко, Анастасія Подгорна та Святослав Чирук.

Книга розпочинається передмовою редакторів, які коротко характеризують стан дослідження даної проблематики в українській історіографії та пояснюють принципи відбору текстів для книги. Основна її частина складається з шести розділів. У першому Ігор Сердюк аналізує випадки народження в Гетьманщині «сіамських близнюків», ставлення до цього з боку традиційного суспільства, заходи імперської влади по збиранню анатомічної колекції Кунсткамери, а участь у цьому процесі гетьмана й козацької старшини трактує як «вияв лояльності та нагадування про себе».

Другий розділ, написаний Святославом Чируком розповідає про перебіг епідемії чуми серед шведських переселенців до Херсонської губернії. Дослідник з'ясовує: що саме слід розуміти під епідемією чуми, аналізує хід і тривалість епідемії, визначає кількість померлих з урахуванням статевого та вікового розподілу смертності.

Наступний розділ, авторства Анастасії Подгорної присвячений іншій поширеній тоді епідемічній хворобі – віспі. Спершу дослідниця змальовує широкий європейський та імперський контекст боротьби з цією недугою, а далі аналізує перебіг боротьби з цією хворобою на території Наддніпрянщини упродовж XIX ст. та їхнє сприйняття місцевим населенням.

Володимир Маслійчук у своєму нарисі розповідає про постання медичної системи в українських губерніях Російської імперії у XVIII– на початку XIX ст. Дослідник торкається цілої низки майже не досліджених українською історіографією проблем. Зокрема, це витіснення імперією з лікарської та аптекарської практики жінок, навіть в таких здавалось би суто жіночих сферах як гінекологія та акушерство, встановлення контролю за обігом ліків і лікарських засобів, запровадження покарань за заняття неофіційною лікарською практикою. Він також акцентує увагу на тому, що щеплення від віспи, на початковому етапі було материнською ініціативою.

Історії ремесла цирульника присвячене дослідження Оксани Карліної та Валентини Шандри. Авторки простежують еволюцію цирульницької справи упродовж XVIII-XIX ст. й стверджують, що поступово цирульники перетворились на середній медичний персонал, який забезпечував державну форму медичної допомоги.

Останній розділ, авторства Ганни Клименко, присвячений особливостям медикалізації родопомочі у Російській імперії 60-70-х рр. XIX ст. На прикладі двох казусів з практики повитух м. Умані дослідниця описує проблеми з якими доводилось стикатись освіченим представницям цієї професії в повсякденній діяльності. До чеснот нарису слід зарахувати добре змальований авторкою широкий історичний контекст і ретельне виписування мікроісторичних сюжетів.

Врешті загальний підсумок, досить добре озвучив Олексій Сокирко, який зауважив, що зібрані у цьому виданні тексти «сигналізують про поступове народження багатообіцяючого напрямку в сучасній українській історіографії – соціальної та культурної історії медицини та тілесності».

АНОНСИ КОНФЕРЕНЦІЙ

SECOND CONFERENCE OF THE UKRAINIAN SOCIETY FOR EIGHTEENTH-CENTURY STUDIES: “RETHINKING EMPIRES, COLONIALISM, AND GREAT POWER POLITICS: EIGHTEENTH-CENTURY PERSPECTIVES”

Korolenko Poltava National Pedagogical University

25-27 October 2023

Call for papers: January 2023

Deadline for panels/roundtable proposals: 25 June 2023

Deadline for individual paper proposals: 3 July 2023

Notification of acceptance: 27 September 2023

Conference languages: English and Ukrainian

Since 2014 issues of imperialism, great power politics, and spheres of influence have resurfaced and returned to the European agenda. Russian aggression against Ukraine has not only questioned the post-Cold War European order but also demonstrated the longevity of the legacies of the Tsarist and Soviet empires that continue to shape the imagination and politics of the Russian political elites. In international academic history writing, one can also see the renewed interest in comparative histories of empires, whereas in East European historiographies the issue of internal colonialism and of the role of serfdom in (un)making of empires and nations has recently been actively discussed. By focusing on the “long” eighteenth century – a pivotal period in East European empire-building – this conference aims to consider the above-mentioned political and historiographic developments.

The conference aims to provide a forum for scholars across a range of disciplines and research fields to meet regularly and to debate about a variety of topics related to the history and literature of Ukraine, Europe, and the wider world of the “long” eighteenth century. The conference will host second General Meeting of USECS. The Society seeks to further promote the development of interdisciplinary eighteenth-century studies in Ukraine, and to facilitate its integration into the global historiographic institutional framework.

We invite scholars working in all areas of eighteenth-century studies, including history, cultural and literary studies, and art history to address the following topics:

- From traditional to modernizing empire: political imageries and practices of imperial and colonial rule
- Enlightenment and (un)making of imperial ideology
- Great power politics and international relations
- Christian churches and empire-building
- Symbolical geography of imperial space
- Geographical exploration, scientific travel and knowledge production as tools of

colonial/imperial expansionist policies

- Ukraine and the Russian Empire in a comparative perspective
- A Benevolent Empire? Habsburg Empire and the Partitions of the Polish-Lithuanian Commonwealth
- East European serfdom and the “internal colonialism” debate
- Languages of self-description and (un)making of imperial identities
- Opposing the empire: local nobilities vs foreign absolutisms
- Imperial violence and wars
- Children and empire: printed materials, educational opportunities
- Mapping women’s diverse experiences of the empire
- Empire and consumer culture

While the organizing committee particularly encourages submissions that address the topic of the conference, potential participants are not limited by the topic and may explore any aspect of the “long” eighteenth century.

Proposals from senior scholars and early career researchers are invited for individual papers of twenty minutes duration (abstracts of approximately 250 words), fully organized panels of three papers with indication of the panel chair (a panel proposal should include abstracts of approximately 250 words for each paper and a brief description of the panel topic), and roundtable sessions of up to five speakers (abstract of 500 words). Each potential participant is to provide a short biography (50 words), including academic affiliation. Proposals on interdisciplinary research are warmly welcome.

For panels, please send your panel description, short bios, and academic affiliation of panelists and chair to sklokin@ucu.edu.ua and nvoloshkova@gmail.com before **25 Juny 2023**. For roundtable sessions, please send your roundtable description, bios and academic affiliation of panelists and chair to sklokin@ucu.edu.ua and nvoloshkova@gmail.com before **25 Juny 2023**. For individual papers, please send your abstract, a short bios and your academic affiliation to sklokin@ucu.edu.ua and nvoloshkova@gmail.com before **3 July 2023**.

There is no fee for this conference.

It is expected that the conference will be held in an online format.

Sponsors

This conference is supported by a grant from the Peter Jacyk Centre for Ukrainian Historical Research, Canadian Institute of Ukrainian Studies.

Conference organizers:

Prof. Volodymyr Masliychuk, Department of History, National University “Kyiv-Mohyla Academy”

Oksana Poluliakh, Department of History, National University “Kyiv-Mohyla Academy”

Dr. Volodymyr Sklokin, Department of History, Ukrainian Catholic University

Prof. Frank Sysyn, Peter Jacyk Centre for Ukrainian Historical Research, Canadian Institute of Ukrainian Studies

Dr. Nataliia Voloshkova, Department of English Philology, Drahomanov National Pedagogical University

Prof. Yurii Voloshyn, Department of History, Korolenko Poltava National Pedagogical University

ДРУГА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА З ДОСЛІДЖЕННЯ XVIII СТОЛІТТЯ: «ПЕРЕОСМИСЛЮЮЧИ ІМПЕРІЇ, КОЛОНІАЛІЗМ І ВЕЛИКОДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ: ПЕРСПЕКТИВИ ВІСІМНАДЦЯТОГО СТОЛІТТЯ»

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Увага! Дату проведення конференції перенесено на 25-27 жовтня 2023 р.

Ключові дати (оновлені):

Інформаційний лист: січень 2023 р.

Кінцева дата для подання заявок на секцію/круглий стіл: 25 червня 2023 р.

Кінцева дата для подання заявок на індивідуальний виступ: 3 липня 2023 р.

Повідомлення про включення до програми конференції: 27 вересня 2023 р.

Мови конференції: англійська та українська

Після 2014 р. питання імперіалізму, великодержавної політики і сфер впливу повернулись до європейського порядку денного. Російська агресія проти України не лише поставила під сумнів світовий порядок, що постав після завершення Холодної війни, але і продемонструвала тривкість спадку царської та радянської імперій, який продовжує формувати уяву та політику російських політичних еліт. У міжнародному історіописанні також спостерігається відновлення зацікавлення порівняльною історією імперій, тоді як у східноєвропейських історіографіях останнім часом активно обговорювались питання внутрішнього колоніалізму і ролі кріпацтва у творенні та демонтажі імперій і націй.

Конференція прагне створити міждисциплінарний майданчик для зустрічей та дискусій з широкого кола питань, пов'язаних з історією, культурою і літературою XVIII століття в Україні, Європі та світі в цілому. Під час конференції відбудуться загальні збори Українського товариства з дослідження вісімнадцятого століття. Товариство

має на меті підтримувати та розвивати міждисциплінарні дослідження XVIII століття в Україні та сприяти інтеграції українських дослідників цього періоду до міжнародної інституційної мережі.

До участі у конференції запрошуються науковці, які займаються вивченням різних аспектів історії, культури, літератури та мистецтва XVIII століття, для обговорення наступних питань:

- від традиційної до модернізаційної імперії: політичні уяви і практики імперського та колоніального правління;
- Просвітництво і творення та демонтаж імперських ідеологій;
- великодержавна політика і міжнародні відносини;
- християнські церкви і розбудова імперій;
- символічна географія імперського простору;
- географічні дослідження, наукові подорожі і творення наукового знання як інструменти колоніальної/імперської експансіоністської політики;
- Україна і Російська імперія у компаративному вимірі;
- добра імперія? Габсбургська імперія і поділи Речі Посполитої;
- східноєвропейське кріпацтво і дискусія про внутрішній колоніалізм;
- мови самоопису і творення імперських ідентичностей;
- опоненти імперії: локальне дворянство проти закордонного абсолютизму;
- імперське насильство і війни;
- діти та імперія: друквані матеріали, освітні можливості;
- мапування жіночих досвідів імперії;
- імперія і культура споживання.

Організаційний комітет особливо заохочує подання, пов'язані з головною темою конференції, водночас потенційні доповіді не обмежуються головною темою і можуть торкатись будь-яких аспектів історії «довгого» XVIII століття (від 1670-х до 1830-х рр.)

Запрошуємо науковців різних дисциплін подавати заявки на індивідуальну двадцятихвилинну доповідь (коротка анотація доповіді має містити приблизно 250 слів), секцію з трьох доповідей/доповідачок (бажано з різних установ) або круглий стіл (до п'яти учасників/учасниць, бажано з різних установ). Заявка на секцію має включати назву секції із зазначенням головуючого/головуючої секції (який/яка не може одночасно доповісти у цій секції) та короткий зміст кожної з доповідей (приблизно 250 слів). Заявка на круглий стіл має включати назву круглого столу із зазначенням головуючого/головуючої, перелік учасників/учасниць та короткий зміст (приблизно 500 слів). До кожної заявки має також додаватись коротка біографічна інформація у довільній формі (приблизно 50 слів) із зазначенням наукового ступеню, посади й місця роботи-

потенційного учасника/учасниці, в також його/її наукових інтересів. Доповіді на між-дисциплінарні теми особливо вітаються.

Заявка на індивідуальну доповідь, секцію або круглий стіл, а також коротка біографічна довідка подаються **англійською або українською мовою**. Будь ласка, обов'язково вкажіть, якою мовою Ви будете доповідати. Зверніть увагу, що всі доповіді українською мовою мають супроводжуватись презентацією у PowerPoint або роздатковим матеріалом англійською.

Заявка на проведення секції разом з біографічною інформацією надсилається одночасно д-ру Володимиру Склокіну і д-ру Наталії Волошкової на поштові скриньки sklokin@ucu.edu.ua і nvoloshkova@gmail.com **до 25 червня 2023 року включно**. Заявка на проведення круглого столу разом з біографічною інформацією надсилається **до 25 червня 2023 року включно**, а заявка на індивідуальну доповідь разом з біографічною інформацією – **до 3 липня 2023 року включно**.

Участь у конференції не передбачає організаційного внеску.

Передбачається, що конференція буде проведена в онлайн форматі.

Спонсори

Проведення цієї конференції підтримується ґрантом, наданим Центром українських історичних досліджень імені Петра Яцика Канадського інституту українських студій.

Організатори конференції

проф. Юрій Волошин, кафедра історії України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка;

к.і.н. Наталія Волошкова, кафедра англійської мови та літератури університету Казимира Великого (Бидгощ, Республіка Польща);

д.і.н. Володимир Маслійчук, кафедра історії, Національний університет «Києво-Могилянська академія»;

Оксана Полулях, кафедра історії, Національний університет «Києво-Могилянська академія»;

к.і.н. Володимир Склокін, кафедра історії, Український католицький університет;

проф. Франк Сисин, Центр українських історичних досліджень імені Петра Яцика, Канадський інститут українських студій.

Восьма щорічна конференція Українсько-німецької історичної комісії

РАНЬОМОДЕРНА ДЕРЖАВНІСТЬ І СУСПІЛЬСТВО НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ: ФОРМИ ТА КОНЦЕПЦІЇ

Варшава, 10-12 вересня 2023 року

Кінцевий термін подачі тез на участь: 30.04.2023

Щорічна конференція Українсько-німецької історичної комісії організовується спільно з Німецьким історичним інститутом у Варшаві. Організаційний комітет конференції: професор доктор Мілош Резнік (Німецький історичний інститут, Варшава), професор доктор Івонн Кляйнманн (ГаллеВіттенберзький університет імені Мартіна Лютера, Галле-на-Заале) та доктор Володимир Склокін (Український католицький університет, Львів). Місце проведення конференції: Німецький історичний інститут у Варшаві, Pałac Karnickich, Aleje Ujazdowskie 39, PL-00-540 Warszawa Формат: змішана (участь можлива онлайн чи особисто) Мови: англійська та українська Українсько-німецьку історичну комісію підтримує Німецька служба академічних обмінів (DAAD), і фінансово — Міністерство закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина. Щодо організаційних питань звертайтеся, будь ласка, до: duhk@lrz.uni-muenchen.de / +49 89 2180-3056 / www.duhk.org

Регіони сучасної України брали участь у різних державотворчих процесах ранньомодерного періоду. Найважливішими з них були поява Великого князівства Литовського, а потім Королівства Польського у складі Речі Посполитої; у створенні інших державних формувань були задіяні Росія, Кримське ханство, Габсбурзька монархія та Османська імперія. Крім того, існували політичні владні структури, які зосереджувалися в самій Україні і відповідно стали центрами сучасної української політичної уяви. Прикладом може бути Гетьманщина другої половини XVII — XVIII століття.

На конференції будуть розглянуті такі теми: Захід має на меті підкреслити роль, яку відігравали українські регіони, до складу котрих входили українські землі між 1569 та 1795 роками, у процесах культурних взаємозв'язків та ранньомодерного державотворення в різних контекстах.

Нас цікавлять регіональні прояви різних традицій і розумінь політичного правління та їхнє подальше значення для самоусвідомлення еліт. Ми заохочуємо до подальших роздумів про концепцію державності, починаючи від Речі Посполитої, Російської та Османської імперій через аналіз регіональних і місцевих політичних утворень. У який спосіб ми можемо інтегрувати ранньомодерну Україну в ширший спектр політичних утворень, що їх можна побачити в сучасній Україні? Конференція також має на меті дослідити процесуальний характер ранньомодерної державності, зокрема Гетьманщини, висвітлюючи такі явища, як її здатність до централізації влади, появу постійного війська, професійної бюрократії та відокремлення ідеї держави від особи правителя. У порівняльній перспективі ми обговоримо характер козацького устрою як держави або об'єднання шляхти. Це порушує питання суспільства (чи радше суспільств) як аналітичного інструменту для розуміння ранньомодерної України. Як взаємодіяли між

собою різні протодержавні утворення чи інші політичні суб'єкти, наприклад, міські громади та єврейське самоврядування, і які саме мови та форми комунікації вони використовували? Як ми можемо кваліфікувати ці політичні зв'язки

Ми запрошуємо подавати матеріали, які стосуються вищезгаданих тем і вписують українські приклади в ширший порівняльний контекст ранньомодерного формування політичних утворень, інституцій та суспільств у Центрально-Східній Європі та за її межами. Також заохочуємо заявки, що акцентують увагу на історичній семантиці та культурних взаємозв'язках. Хоча ми передусім прагнемо ініціювати українсько-німецький діалог з цих тем, ми також щиро вітаємо доповіді з інших країн.

Доповідачам конференції буде забезпечено проживання та відшкодовано витрати на проїзд. Будь ласка, надсилайте тези (500-800 слів) та коротке резюме (щонайбільше одна сторінка) в одному PDF-файлі Георгію Коновальцеву (duhk@lrz.uni-muenchen.de) до 30 квітня 2023 року. Просимо також вказати, чи ви зацікавлені в особистій участі у Варшаві, чи онлайн.